

Групи смерті. Чому підлітки йдуть на самогубство та як їх врятувати

Вони швидко набрали популярності та поширилися світом. Групи смерті – на перший погляд, зовсім невинні ігри, що призводять до незворотніх трагічних наслідків.

Будь-яку ситуацію в житті можна розрулити, будь-який дощ пережити, а будь-яку невдачу – перетворити на перемогу.

Невже вийти у вікно чи затягнути зашморг на шиї – найлегший спосіб “позбутися проблеми”? Вона від того не зникає.

Та й що таке проблема? В університеті один мій викладач щодня повторював, що її не існує.

Те, що ти називаєш проблемою, не проблема для когось іншого. І навпаки. Значить проблеми немає.

Чому сучасні підлітки не цінують життя і готові так легко з ним розпрощатися? А головне – як запобігти трагедії та розпізнати загрозу на стадії, коли ще все можна виправити?

Страшні цифри

За даними ВООЗ, щороку у світі стається близько 800 тис. самогубств. І на кожну з таких смертей припадає значно більше спроб піти з життя.

Лише у 2016 році на суїцид наважились майже 7,5 тис. українців. Більша частина з них – чоловіки.

З дитячими самогубствами ситуація не краща.

У 2015 році добровільно пішли з життя близько 150 дітей. Серед загиблих – удвічі більше хлопчиків.

Кількість суїцидів неабияк зросла з появою у соціальних мережах так званих груп смерті.

Лише в 2017 році Нацполіція заблокувала в Україні понад тисячу подібних спільнот.

Незважаючи на це, трагедії все ж мають місце.

Фото: Pixabay

У Кривому Розі жертвою гри Момо стала 13-річна дівчинка – вона [вистрибнула з вікна](#) 6-го поверху.

Схожий випадок зафіксували в Києві, де 11-класниця [вистрибнула з вікна](#) після переписки в соцмережі.

На Одещині жертвою Синього кита став п'ятикласник: [школяр повісився](#) після того, як досяг у грі високого рівня.

Одну з учасниць Синього кита з Києва вдалося врятувати: дівчина [намагалася порізати собі вени](#), коли гуляла з друзями. Однак ті швидко зреагували та викликали швидку.

У Запоріжжі попередити трагедію встиг нацгвардієць – він [врятував дівчину](#)-підлітка, що збиралася стрибнути з перил греблі ДніпроГЕС. Жертвами груп смерті стали не тільки діти. На Дніпропетровщині 37-річний чоловік [стрибнув з вікна сходового майданчика](#) та розбився на смерть.

Фото: Pixabay

Чому діти на це йдуть

За словами [психолога Тетяни Юхно](#), зазвичай діти наважуються на самогубство, коли немає розуміння, уваги та любові батьків.

Коли дитину критикують, знецінюють, її почуття не прийняті, а заборон багато.

Однак така ситуація характерна не тільки для підлітків – все починається з раннього дитинства.

Якщо на стадії співзалежності потреби дитини не були задоволені, а здорова емоційна прив'язаність не була сформована, то їй буде важче відокремитися від батьків.

У цьому випадку підлітковий вік – другий шанс для дитини пройти сепарацію.

Здоровий варіант – коли у батьків достатньо ресурсів приймати дитину різною.

Часто у батьків недостатньо сил, знань, внутрішніх ресурсів, часу й терпіння, щоб бути “контейнером” для злості дитини, коли вона з чимось не згодна чи хоче проявити своє “я”.

Коли дитина “незручна”, її починають форматувати.

У цьому випадку всередині дитини відбувається розщеплення, вона вважає, що її переживання ні для кого не важливі.

При цьому відокремити думки від почуттів дитина не може.

Звідси думки Я непотрібна, Я неприйнята такою, яка є.

Часто цей біль проноситься з раннього до підліткового віку.

Якщо прийняття маленької людини в родині не відбувається, вона починає шукати його в дорослому віці.

Це може бути бажання визнання серед однолітків або в деяких соціальних групах, де дитині дають у достатній мірі те, чого вона не отримує від батьків.

У цьому розумінні закриті смертельні групи в соцмережах – це теж якась претензія на обраність і визнання.

Фото: Victorflowerfly/ Dreamstime

Як працюють групи смерті

Відстежити всі групи смерті в соціальних мережах практично нереально. Наразі найпопулярнішими з них є **Синій Кит**, **Момо**, **Червона сова** та **Новий шлях**.

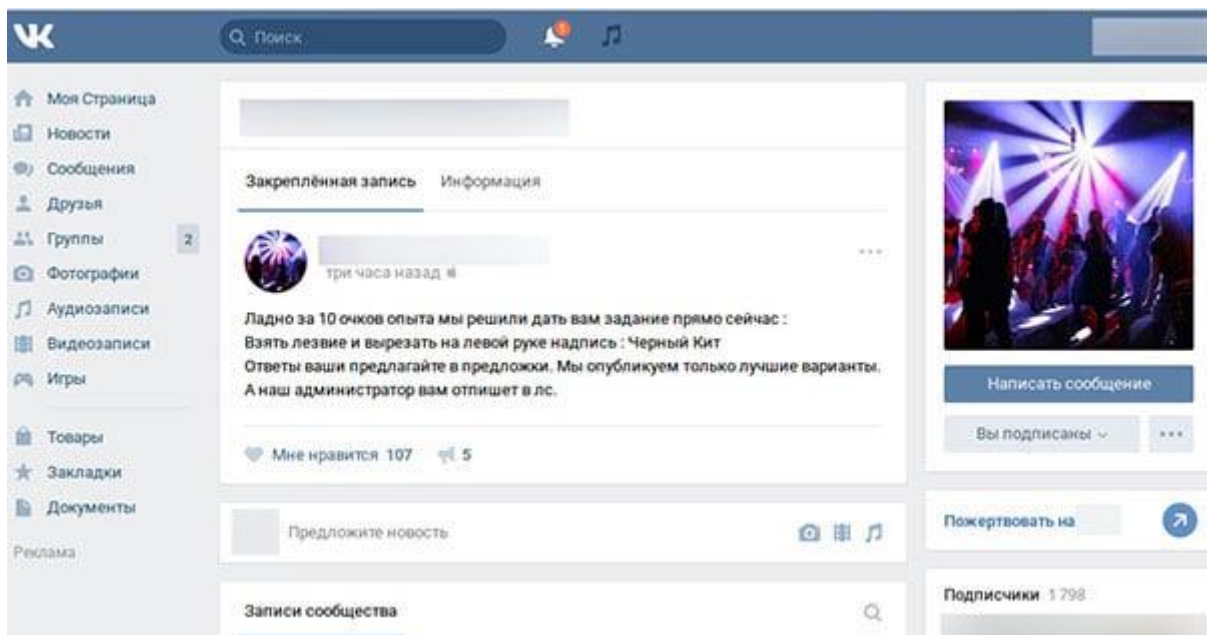
Синій кит (*Тихий дім, Море китів, Розбуди мене о 4:20*). Найперші згадки про Синього кита з'явилися серед російських підлітків ще в 2015 році.

Поступово гра розповсюдилась на країни колишнього СРСР — Україну, Казахстан, Киргизстан, Білорусь і Прибалтику.

Згодом про вербування підлітків у групи смерті стало відомо в Молдові, Польщі, Грузії, у країнах Західної Європи, Південної Америки, Африки та Азії.

Найбільша загроза для підлітків з'явилася там, де її чекали чи не найменше, – в соціальній мережі Вконтакте, що зараз заборонена в Україні. Пізніше рятувати довелося користувачів Instagram.

Схема Синього кита проста: підлітки пишуть на своїй сторінці повідомлення з хештегами **#синій кит**, **#тихий будинок**, **#явигре** **#разбудименяв420**, **#f57**, **#f58**. Згодом із ними зв'язується куратор.

Протягом 50-ти днів учасник виконує різноманітні завдання – від вирізання кита на руці та вбивства тварини до прокидання о 4 ранку та перегляду відео жахів.

Важлива умова – виконувати всі завдання таємно від друзів і родичів, а також щоденно звітувати перед куратором.

Останній день передбачає самогубство, часто з записом відео. Якщо учасник відмовляється добровільно йти з життя, куратори вдаються до **шантажу**.

А шантажувати і справді є чим: завдяки геолокації адміністратори групи вже знають місце проживання учасника, а “відверті душевні розмови” під час знайомства дають їм можливість оперувати надто інтимними фактами та життєвими ситуаціями.

До речі, студенту з Миколаєва вдалося імітувати самогубство, щоб [викрити куратора групи Синій кит](#).

[Червона сова](#). Принцип дії суїцидальної гри схожа на Синіх китів. Спочатку дітей заманюють у гру та надсилають посилання на інший сайт. На практиці посилання “вибиває помилку”, насправді ж – дозволяє відстежити орієнтовну адресу проживання учасників.

Якщо на якомусь етапі гри дитина відмовляється виконувати завдання, на неї починають сипатись погрози та шантаж.

Головне для учасників Червоної сови – постійно бути онлайн, моментально відповідати на цілодобові повідомлення кураторів, дивитися психоделічні відео серед ночі та слухати аудіо з “потойбічного світу”.

Новий шлях – ще одна суїцидальна гра, що прийшла в Україну з РФ. Зазвичай учасники залишають хештег #тихийлес, #сованикогданеспит, #явигре.

При цьому на аватарці встановлюють картинку з червоною пентаграмою на чорному тлі.

Після запрошення у групу друзів потенційні жертви-гравці просто чекають завдань від куратора.

Обов'язкова умова – зробити поріз на тілі та надіслати фото або зробити спробу суїциду.

Після блокування груп смерті в соцмережах, підлітки почали спілкуватися за допомогою так званих позивних і асоціативних картинок.

Знаком причетності до групи стали картинки з зображенням лісу, що супроводжувалися розповіддю, як “чистили ліс біля озера”, що означає “я приймаю умови”.

Момо. Акаунт вбивчої Момо найчастіше фіксують у Facebook, WhatsApp і забороненій в Україні мережі ВКонтакте.

Зображення жінки з виряченими очима та курячими лапами з’являється у списку контактів і зазвичай спроби видалити її – марні.

Момо пише чи дзвонить користувачеві. Поки потенційна жертва слухає набір дивних звуків, програма зчитує інформацію на смартфоні.

Згодом куратори кажуть, що все про вас знають і ви помрете за кілька днів.

Зрештою Момо переходить на погрози: надсилає файли зі сценами насилля, а також “конфіденційну” інформацію про користувача, даючи вказівки до самогубства.

Коли Момо показує користувачеві неоприлюднені в мережі фото чи відео, це неабияк лякає жертву, змушуючи повірити в потойбічні сили.

Коли бити тривогу?

Про схильності дитини до суїциду можуть свідчити вже видимі ознаки.

Часто, коли дитина переживає сильні нестерпні почуття і намагається їх перекрити, вона починає себе **пошкоджувати**.

Дитина не може впоратися.

Якщо вона **не звертається за допомогою**, то почувається самотньою і покинутою. Це вже якийсь маячок.

Якщо дитина росте в сім'ї, де є довіра та повага до її меж, де її не знецінюють, а демонструють жести любові, незважаючи на погані вчинки, вона навряд чи зважиться на самогубство.

– У нас дуже часто скріплена особистість і вчинки. Нікому не подобається, коли його лають.

А якщо дитині повторювати це багато разів, вона починає почуватися нікчемою, – впевнена психолог Тетяна Юхно.

Якщо дитина росте в довірливій обстановці, то сама захоче прийти до батьків і чимось із ними поділитися.

Фото: Ocusfocus/ Dreamstime

Відсутність довіри може привести до замкнутості.

Деякі батьки звикли бачити, що дитина “сама в собі”, і сприймають цю самостійність із похвалою.

Однак потрібно цікавитися **зміною настрою і реакцій**.

Звертати увагу на те, як дитина відповідає, як у неї змінився розпорядок дня або графік сну, як вона реагує, коли хтось із батьків заходить у кімнату.

Моя дитина у грі. Що робити?

Щоб допомогти дитині, потрібно, перш за все, з нею **поговорити**.

Але навіть тут все залежить від того, який у дитини з батьками контакт.

Якщо в сім'ї довірчі відносини, то потрібно розмовляти на цій довірі. **В жодному разі не ляяти.**

Важливо показати дитині свої зацікавленість і небайдужість, а також не боятися говорити про свої почуття (*Я схвилюваний, Я переживаю*).

Фото: Srdjan Randjelovic/ Dreamstime

Крім того, батькам потрібно вибудовувати та утримувати межі, незалежно від віку дитини.

Не секрет, що діти люблять ці межі випробовувати. Але якщо мама з п'ятого разу піддалася на якісь умовляння, у дитини зростає рівень тривоги.

У цій ситуації когось із батьків сприймають ненадійним: спочатку він говорить одне, а потім його можна умовити.

Якщо він ненадійний, значить, на нього не можна покладатися, він не може бути опорою.

Якщо контакту з дитиною немає, але є розуміння, що щось йде не так, потрібно **звернутися за допомогою до фахівця**.

Однак діти проєктують і на психолога, і на вчителя батьківський образ.

Тому існує загроза того, що дитина не відкриється і повторюватиме з фахівцем ту ж модель поведінки.

На встановлення контакту та побудову довіри може піти кілька зустрічей.

Краще в таких ситуаціях і поговорити з дитиною, і звернутися до фахівця.

Іноді самим батькам потрібно пройти терапію. Це допоможе отримати додаткову інформацію, зрозуміти, що було упущено з їхньої позиції і що можна виправити, щоб у подальшому правильно вибудовувати відносини з дитиною.

Тоді є шанс, що потепління у відносинах із дитиною вбереже її від пагубних дій, – впевнена психолог.

З широко розплющеними очима

Питання про те, кому потрібні групи смерті та хто готовий ризикувати життями дітей, я ставила собі не раз. Але відповідь досі знайти складно.

Фото: Ian Allenden/ Dreamstime

З точки зору дітей зрозуміло: недоотримавши батьківської уваги й турботи, вони намагаються відчутися затребуваними в чомусь іншому.

А от що твориться у головах людей, які курують суїцидальні ігри, – загадка. Не хочеться вірити в те, що все крутиться навколо влади та банального почуття зверхності над іншими.

Для боротьби з групами смерті було б непогано залучати кілька важелів впливу на різних рівнях.

У лютому 2018 року Верховна Рада вже [ввела](#) кримінальну відповідальність за схилення до самогубства, передбачивши за це покарання у вигляді обмеження волі на строк до 3-х років або позбавлення волі на той же строк.

Незайвим буде “шерстити” соціальні мережі та банити модераторів груп смерті, а також викоринювати публікації, які хоч якось закликають до насильства чи самогубства.

До речі, в цьому напрямку непогано спрацював Instagram. Перш, ніж видати результати пошуку за хештегом #синійкіт, соцмережа цікавиться станом користувача та пропонує допомогу.

Протягом 2017-2018 рр. на національну дитячу лінію [ГО Ла Страда Україна](#) надійшло 35534 дзвінки.

Із них 11,5 тисяч стосувалися безпосередньо безпеки в інтернеті (10,5 тис. дітей і 800 дорослих).

Виключно про **смертельні квести зафіксовано 919 дзвінків.**

Але, мабуть, головний пласт відповідальності все ж лежить на плечах батьків. Будь-яку особу формує здорове оточення.

Якщо дитина з ранніх років відчуватиме підтримку, любов і турботу, думки про смерть у її голові не з'являться.

Байдужість – наш головний ворог. Не варто заплющувати очі на проблему, коли можна її виправити.

Поки ще маємо можливість усе виправити.

До слова, звернутися на національну дитячу гарячу лінію можна безкоштовно за тел. **0 800 500 225** (зі стаціонарного) чи **116 111** (з мобільного).